

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֵתָא פָּא

חֵתָא דְאִוְרֵיִתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

אף שלא הולך כרצונו של האדם צריך לקום להתחזק ולהמשיך

בניסיונות עצומים, ובכל זאת לא עולה בידו כרצונו, אל ישית לבו על כך ויחזיק חזק לעמוד בניסיון שכזה ויישאר דבוק באמונתו ובצדקותו כאברהם אבינו, ובעבור זה יזכה לדביקות עצומה ולהתעלות נפלאה בקרבת ה'.

אברהם התעלה בכוחה של שרה

ביאור נוסף ראיתי, בשם בעל **השם שלמה** נכדו של הבני יששכר זי"ע², שאמר בהספד על זוגתו הרבנית ע"ה. דייקו בספרים שלכאורה התורה לא כתבה כלום מה היה ההספד של אברהם. אלא שהתיבות שנכתבו לאחר מכן הם דברי ההספד, שההספד הוא 'ויקם אברהם מעל פני מתו', 'ויקם' לשון תקומה כמו שפירש רש"י להלן (פסוק יז) על הפסוק 'ויקם שדה עפרון' תקומה הייתה לו שיצא מיד הדיוט ליד מלך. והענין הוא, שכל הנכסים וחפצי העולם הזה משתוקקים להיכנס לרשות הצדיק, שעל ידי שהצדיק עובד ומשתמש עמם לעבודת ה' הוא מעלה אותם ומביאם לתיקונם השלם כי זה זהו שלימותם ותכליתם.

וזה מה שאמר אברהם אבינו בדברי ההספד שלו על שרה, 'ויקם אברהם' תקומה הייתה לו שזכה

ויקם אברהם מעל פני מתו (כג ג). לימוד גדול יש לנו מאבינו אברהם ע"ה, וכפי שדרש **הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב זי"ע** תלמידו של השרף מקוצק זי"ע בספרו **זר זהב** (חיי שרה ד"ה ויקם), שאחר הניסיון העצום של העקידה, ואחר ששמע מהמלאך 'כי ירא אלקים אתה' שעל ידי זה הרבה ארבה את זרעך ויתברך בכל הברכות, ושני פעמים התגלה לו המלאך שנברא מהמצוה בשלימותה, והמלאכים הזדעזעו בשמים ממעשה העקידה, ונזקפה זכות עקידה זו לדורות עולם³. ועם כל זאת תיכף בשובו לביתו קרהו פטירת שרה אשתו, והיה מקום ליצר לערבב דעתו חלילה.

על כך בא הכתוב להעיד עליו ולומר 'ויקם אברהם מעל פני מתו', אברהם משל ברוחו ולא היררה חלילה אחר מידותיו של הקב"ה, אלא 'ויקם' הרהיב בנפשו עוז, ותקומה הייתה לו, כי לא נתן אל לבו דבר ולא חש על כל אשר קרהו. ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ומזה לימוד לנו שלא עלינו להתפעל חלילה כשקורה מקרה שלא כרצוננו, ואף אם האדם מרגיש שהנה מתאמץ הוא בעבודתו יתברך ועומד

א. כמו שאמרו חז"ל (ילקוט קא): למה נקרא שמה מאכלת שישראל אוכלים בעולם הזה בזכות אותה מאכלת.
ב. הובא בספר חיים ושלוה לבעל המנחת אלעזר (ד"ה ויבא אברהם).

אלך שרה שמע בקולה'. וזה הכוונה 'ויקם אברהם' תקומה הייתה לו, 'מעל פני מתו' שמעליו ולמעלה הימנו היה דרגת פני מתו, היינו שרה שהיה טפל לה בנביאות. ומה שתלה הכתוב בפניה, היינו כמו שאמרו 'בת ק' כבת כ' לחטא, ובת כ' כבת ז' ליופי', ומה בא לומר שהיה לה יופי של בת ז'. רק הכוונה ליופי רוחני כשל ילדות שאינו גורם הרהור, ולכן נקראת 'יסכה' שהכל סוכין ביזופיה (מגילה יד.), ויש להבין מהו השבח שתולים חז"ל דבר האסור בשמה של שרה. אלא הוא גופא שהייתה בת כ' כבת ז', כלומר, היה זה יופי רוחני שאינו מביא להרהור, ואכן זהו שבח ומעלה גדולה ועצומה עד מאד.

למדריגות גדולות באמונה ובגמילות חסדים ועוד, וכל מה שזכה לתקומה זאת הוא 'מעל' - בזכות, 'פני מתו' - בזכות שרה שתמיד עזרה לו וסייעה לו בעבודתו הקדושה. ועל דרך שהביאו בגמרא (ב"ב נח.) רבי בנאה היה מציין מערות קבורה וכשהגיע למערת המכפלה מצא לאברהם דגאני בכנפה דשרה, ובא לרמוז שבזכותה של שרה הייתה לו הגנה ותקומה.

שרה הייתה במדרגה למעלה מאברהם

ויש לבאר עוד על דרך זה, שהרי אמרו אברהם היה טפל לשרה בנביאות ולמדו זאת ממה שאמר הקב"ה לאברהם (לעיל כא יב) 'כל אשר תאמר

מִילְתָא דְפְלִיאָה

מעשה אבות סימן לבנים

מידת ההשתוות ירושה לדורות משרה אמנו

וַיְהִי חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵי שָׁנִים שְׁנַיִם חַיֵּי שָׂרָה (כג, א).

מֵרֵן הַחִיד"א ע"ה (פני דוד חיי שרה) מפרש על הפסוק 'ויהיו חיי שרה', דתיבת 'ויהיו' נקראת ישר והפוך, לרמוז שחייה היו הווה אחת שווה לטובה הן כשתביט בהם מתחילתן לסופן והן מסופן לתחילתן. ויש לומר עפ"י דבריו גם לענייננו, שאף אם תביט בימי חייה של שרה למפרע מסופן לתחילתן, כלומר, אף כאשר התנהלו חייה למפרע ובהיפך מרצונה, עם כל זה היו בעיניה כולם שוים לטובה.

כח זה של הסתכלות פנימית זו - לראות ולהבין שהן כאשר הולך לו בטוב והן כשחלילה להיפך, הכל רחמים וחסדים מאיתנו יתברך, הורישה לנו שרה אמנו עליה השלום. שהרי 'מעשה אבות סימן לבנים', ובייחוד אצל שרה מצאנו ראינו עד כמה מעשיה השפיעו לכל דורותיה אחריה, שכן אמרו חז"ל בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו. ומשום כך פירש **מו"ר זקני ע"ה** (פתוחי חותם וארא ענין עשר המכות) כי 'שרה' בגימטריא ראשי התיבות של עשר המכות 'דצ"ך עד"ש באח"ב' [עם הכולל של ג' התיבות והכולל של שלשתם כאחד], וזכות שרה גרמה למכות ולקרב הקץ כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה שנזכרה זכותה של שרה לבני ישראל ביציאת מצרים. שכיון שהייתה סימן לבניה וכל דבר שעבר עליה היה בו נתינת כח גם לזרעה שבכל הדורות, לכך גם המכות שקיבל פרעה בגללה היו סימן לבניה שגם בגללם יקבל פרעה את עשר המכות.³

ג. בצרור המור האריך לבאר את כל עניין יציאת מצרים כיצד היה תלוי במעשה לקיחת שרה לבית פרעה, וז"ל: 'ולאברהם הטיב בעבורה' (לעיל יב טז) לפי שאמרה היא שהיתה אחותו, כמו שהיה במצרים שכתוב שם (שמות יב לו) 'וישאלום וינצלו את מצרים'. 'וינגע ה' את פרעה ואת ביתו' (לעיל יב יז), לאות על מכות פרעה בשביל ישראל. 'ויקרא פרעה לאברהם' (שם פסוק יח), כמו שאמר שם (שמות יב לא) 'ויקרא למשה ולאהרן לילה'. 'ועתה הנה אשתך קח ולך' (לעיל יב יט), כמו שאמר שם (שמות יב לב) 'גם צאנכם גם בקרכם קחו' וגומר. 'ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותם' (לעיל יב כ), כמו שאמר שם (שמות יג יז) 'ויהי בשלח פרעה את העם'. 'ויעל אברהם ממצרים ולוט עמו' (לעיל יג א), כמו שאמר שם (שמות יב לח) 'וגם ערב רב עלה אתם'. 'ואברהם כבד מאד במקנה בכסף ובהב' (לעיל יג ב), כמו שכתוב שם (שמות יב לו) 'וינצלו את מצרים'.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ממנה ומתה. ולכאורה הענין תמוה, הלוא כבר נודע גודל צדקתה של שרה אמנו שהסתלקה מעולם הזה נקיה ללא חטא, ושהייתה בעלת מדריגה גדולה בנבואה עוד יותר מאברהם אבינו, ואיך יתכן לומר שמתה כפשוטי בני אדם מחמת צערה על שנקרב בנה לקרבן לפני השם יתברך, והרי ראוי היה לה לשמוח ולהודות על הזכות שנפלה בחלקה.

ועוד יש להבין, הרי לא מתה שרה אמינו בקצור ימים ח"ו מחמת צערה, אלא השלימה ימי חייה הקצובים לה בתמימות, וצער העקידה היה רק הסיבה שעל ידיה נסבב מותה בזמן הראוי, ומדוע אם כן הסתובב הדבר שתמות על ידי סיבה זו בדוקא.

מתה מחשש שמא מעשה העקידה מצד הסט"א

והנה מרן בעל האמרי אמת מגור זי"ע דרש בזה דברים נאדרים, וכך אמרם משמו בנו האדמו"ר בעל הפני מנחם זי"ע (פני מנחם חיי שרה תשנ"ד), דאיתא בגמרא (סנהדרין פט:): שמה שנגלה לנביא אחד ברוח הקודש נודע גם לנביאים אחרים, כדכתיב (עמוס ג ז) 'כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים', ואין דבר שנודע לנביא אחד שאין שאר נביאים יודעים אותו. ואיתא (שמו"ר א א והובא ברש"י לעיל כא יב) שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות, ואם כן כל נבואה שהיתה לאברהם אבינו היה נודע גם לשרה.

כשמעיה על העקידה סברה שבודאי לא ציווה ה' יתברך כן, שהרי לא שמעה נבואה כזאת, וחששה שמעשה זה הוא מצד הסטרא אחרא ועל ידי זה יהיה היזק בעולם הזה ובעולם הבא, שיאבדו אברהם אבינו ויצחק אבינו חלילה, ולכן פרחת נשמתה. אולם באמת מה שלא ידעה מכך, שהרי לא היה כלל ציווי לשוחטו באמת,

שרה השלימה שנותיה קודם העקידה

לא יתכן כי מתה שרה קודם זמנה

שני חיי שרה (שם). הקשו הכל, מה בא לומר כשכפל דבריו ואמר 'שני חיי שרה'. כתב לבאר בשבות יהודה למהר"י אלבאז זי"ע שאחר שאמרו חז"ל (פרקי דר"א פל"ב) שע"י בשורת העקידה פרחה נשמתה ומתה, ויעלה על הדעת ח"ו לומר שמתה קודם זמנה ולא השלימה שנותיה. והלא על הצדיקים נאמר (ר"ה יא.) שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, וכמו אברהם אבינו ע"ה שנאמר בו 'ואברהם זקן בא בימים', וכמו שנאמר בדוד (מלכים א' א א) 'והמלך דוד זקן בא בימים'.

התורה מעידה שלא נחסרו מימי שרה

לפיכך - כיון שיש מקום לטעות שמתה קודם זמנה בבשורת העקידה - חזר וכתב 'שני חיי שרה' לומר שהם הם השנים הקצובות לאותה הצדקת ולא מתה קודם זמנה. והוא עצמו מה שדרשו חז"ל על שרה (ב"ר נח א): 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לז יח) כשם שהן תמימים כך שנותם תמימים. דהיינו שלמים ללא חסרון ופחת בשנותיה. שזהו זמן פטירתה הקצוב לה, רק שגילגל הקב"ה מיתתה ע"י העקידה.

מדוע פרחת נשמתה של שרה בשמעה דבר העקידה

וְתָמַת שָׂרָה בְּקִרְיַת אֶרְבֶּעַ וּגּו' וַיָּבֵא אֲבְרָהָם לְסֹפֶד לְשָׂרָה וּלְבִכְתָּהּ (כג ב.). דרשו חז"ל (ב"ר נח ה) והביא רש"י את דבריהם, שלכך נסמך ענין מיתת שרה לפרשת עקידת יצחק, לפי שעל ידי ששמעה את בשורת העקידה פרחת נשמתה

כאשר נותנו ה' ברחמיו שהוא הטוב והמטיב. וזה שכתוב 'מפי עליון לא תצא הרעות' הבאים שינוי נגד הטוב האמתי, אבל הם באים בעולם הזה לפי המקבל ואין אחדותו ניכר לפי שינוי המקבלים, דעל בשורות טובות אמר 'הטוב', שהוא הטוב אמיתי שהוא הקדוש ברוך הוא הוא המטיב לכל.

כל ניסיונותיו וקשייו של אברהם היו טובה לו ולזרעו לדורות עולם

וכך רואים אנו בבירור שהיה אצל אברהם אבינו, שכל הניסיונות שעברו עליו בימי חייו שהיה נראה רע וקשה חלילה, אך בעצם היה טובה לדורות, שמזה זכו כלל ישראל לשפע טובה וברכה מכל ניסיון וניסיון, וכמו שראינו שנאמר בניסיון האחרון ניסיון העקידה שדרשו חז"ל (ב"ר נו ג) 'למה נקראת סכין מאכלת, כל אכילות שישראל אוכלים בעוה"ז אינם אוכלים אלא בזכות אותה המאכלת'. ועוד איתא שממעשיו עם המלאכים זכו בניו בהיותם במדבר שאמרו בגמרא (ב"מ פו:): שכל מה שעשה אברהם למלאכי השרת בעצמו עשה הקב"ה לבניו בעצמו. וכל מה שעשה אברהם על ידי שליח עשה הקב"ה לבניו ע"י שליח.

ומכאן מדויק שלא רק מניסיון העקידה זכו לטובה ולברכה לדורות, רק מכל ניסיון ופעולה בפני עצמה זכו כנגדה לטובה וברכה. וכפי שראינו בירידת שרה למצרים שדרשו בפרקי דרבי אליעזר (פכ"ו): אותו הלילה שנלקחה שרה אמנו לבית פרעה, ליל יום טוב הפסח היה, והביא הקב"ה על פרעה ועל ביתו נגעים גדולים להודיע שכך הוא עתיד להכות את עם ארצו. ומעשה אבות סימן הוא לבנים וכמו שבזכות ניסיונותיו של אברהם זכו לשפע ברכה כך הם עצמם בכל הסבל שעבר עליהם בהיותם במצרים 'ועבדום ועינו אותם', אחר כך אמר הקב"ה 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. וכן הוא בכל אדם כשעובר עליו דבר מה, סוף שתצמח ממנו הישועה ויצא ברכוש גדול כן יזכנו ה' ברחמיו אמן.

אלא לניסיון בעלמא, כדכתב רש"י (לעיל כב ב) מחז"ל: 'והעלהו', לא אמר לו 'שחטהו', לפי שלא היה חפץ הקדוש ברוך הוא לשחטו אלא שיעלהו להר לעשותו עולה, ומשהעלהו אמר לו הורידהו.

בזקנותו זכה לבהירות שכל שהיה בימי חייו היה לטובה

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וְהָ בָרַךְ אֶת אַבְרָהָם כָּל (כד א).

ביאר נפלא איתא **בנועם מגדים** (חיי שרה ד"ה א"י וה' ברך) על הפסוק 'ואברהם זקן בא בימים'. שאף שאברהם אבינו ע"ה נתנסה בעשרה ניסיונות והיו לו זמנים ומצבים קשים, ובכולם התפלל לה' יתברך שיזכה לעמוד בכולם, וכפי שהעידו עליו במשנה (אבות פ"ה מ"ג) 'עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם'. אך כשהגיע לימי הזקנה שדעתו נתיישרה עליו נאמר בו 'בא בימים' שיום הוא מלשון בהירות כדכתיב (להלן כה לא) 'מכרה כיום', ופירש רש"י 'כיום שהוא ברור', שהבין בברירות שכל מה שעבר עליו היה 'וה' ברך את אברהם בכל', שהיה לטובה ולברכה, וגם הדברים הקשים שעבר היו טובים ועוד נוסף עליהם שהיו הכנה לטוב לו ולזרעו לכל הדורות.

הטוב הוא אחד כפי נתינת הבורא, אך הרעות לשון רבים כי מתחלק כפי המקבלים

ובאמת 'מפי עליון לא תצא הרעות והטוב' (איכה ג לח) וידוע פירוש **המהרש"א** (ח"א פסחים נ. ד"ה לעוה"ב) שהקשה מדוע פתח בלשון רבים 'הרעות' וסיים בלשון יחיד 'והטוב'. רק שלפי שהרעות יש בהם שינויים רבים לפי המקבלים, אך הטוב לא כן הוא כי הטוב הבא ממנו יתברך הוא טוב אמיתי בלי שינוי. ולכך 'מפי עליון לא תצא הרעות' הם שבאים בשינוי נגד הטוב האמיתי ולא נשארים כפי שהם באמת, רק שבעולם הזה באים הם לפי המקבל, ואז אין אחדותו יתברך ניכרת שנראה חלילה כרע. אבל הטוב הוא אחד בכל המצבים, שהוא אחד

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

שלימות הימים - ימי הזקנה וימי הבחרות

שבבחרותו ניתץ אלילי אביו ונשלך לכבשן האש, כן בזקנותו רדף צדקה וחסד, ואף כשנימול והגיע הקב"ה לבקרו ביקור חולים אך קם וחיפש אורחים. ואיתו עמו בכל מעשיו הייתה שרה אמנו ע"ה שגם היא בכל שנותיה עבדה את ה' בהתלהבות של ימי הנעורים וביישוב הדעת של ימי הזקנה. וכן מצינו בעקידה דכתיב שם 'ויקח את שני נעריו' ופירשו בספרים שלקח את שנות נעוריו איתו. והיינו שלקח ההתלהבות של ימי הנעורים, וכן כתיב 'וישב אברהם אל נעריו' שגם בימי זקנותו שב לכוחות ימי הנעורים. ומצד שני כתיב 'ויחבש את חמורו' שפירשו בו שכבש וחבש את החומריות ע"י שלוקחים הזקנה בימי הנעורים.

אברהם השתמש בב' הכוחות

בדרך זה פירש הייטב לב ע"ה (חיי שרה ד"ה ואברהם) את דברי הגמרא (ב"ק צז.) מטבע של אברהם אבינו בחור מצד זה, וזקן מצד זה. וביאור הדבר, כי איש בחור בימי נעוריו כוחו רב וחזק לעבוד את בוראו בבחינת מעשה, אולם השכל עודנו חלש ובלתי זך, כמבואר במורה נבוכים (ח"ג פנ"א בסופו) וז"ל: וכבר ביארו כי הכוחות הגופניות בימי הבחרות ימנעו רוב מעלות המדות, וכל שכן זאת המחשבה הזכה העולה ביד האדם משלמות המושכלות המביאות לחשק השם יתעלה, כי מן השקר שתעלה ביד האדם עם רתיחות הליחות הגופניות, כי כל אשר יחלשו כוחות הגוף ותכבה אש התאוה, יחזק השכל וירבה אורו ותזך השגתו, וישמח במה שהשיג, עד כשיבא האיש השלם בימים, תוסיף ההשגה ההיא תוספת עצומה, עכ"ל לענינו.

ואם כן בימי הזקנה השכל נתוסף, וזקני תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם נתוספת עליהן (קינים פ"ג מ"ו, שבת קנב.), אבל כוחן חלש בענין המעשה, לא יוכל עשה כפי אשר בימי עלומיו. אולם אבינו אברהם ע"ה אשר מעודו היה ערום מבחינת תאוה, עד אשר אפילו בדידיה לא הסתכל

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַיָּמִים וְה' בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם כָּל יוֹמָיו. (א.)

אמרו במדרש (ב"ר נט ו), אמר רב אחא, יש לך אדם שהוא בזקנה ואינו בימים, בימים ואינו בזקנה אבל כאן זקנה כנגד ימים וימים כנגד זקנה. אברהם אבינו ע"ה זכה לזקנה כנגד הימים בעת הבחרות שבהם היצר מתגבר, וזכה לזקנה שגבר עליו בכח יישוב הדעת שיש בזקנה. וכן להיפך כשהיה בעת הזקנה שבא לקרר אותו, התגבר בימים של הבחרות בכוחות הנעורים. וכפי שביאר זאת האדמו"ר מאלכסנדר זי"ע בעל התפארת שמואל (בא) על פי דברי הפסוק בפרשת וזאת הברכה (דברים לג כה) 'וכימך דבאך' ופירש רש"י: וכימים שהם טובים לך, שהן ימי תחלתך ימי נעוריך, כן יהיו ימי זקנתך, שהם דואבים זבים ומתמוטטים. נמצא 'ימך' הם ימי הבחרות, ו'דבאך' הם ימי הזקנה.

ימי האדם נחלקים לשנים, ימי זקנה וימי בחרות, ובכל אחד מהם יש מעלה וחסרון, כי ימי הבחרות יש להם מעלה שהאדם בזריזותו ניעור בלילה, רץ לדבר מצוה לעשות צדקה וחסד, ולעומת זה יש בהם חסרון והוא רתיחת הדמים והתאוות גוברים וקשה להתגבר. ובימי הזקנה להיפך, נחה רתיחת הדם ויש דעת ותבונה למאוס בעולם הזה, אך לעומת זאת תשות כוחו גורמת שיקשה לו לקום בהלהבות וכח לעבודתו יתברך. לזאת צריך האדם לאחוז בשני הדרכים להיות לו שני בחינות, היינו בימי הבחרות ישתמש גם בימי הזקנה לענין קרירות התאוות, וכמו כן בימי הזקנה יחזק עצמו בכל עוז בהתלהבות ובהשתדלות עבודה, ויהיו ביחד זקנה ובחרות, וזה ברכת משה רבינו ע"ה 'וכימך דבאך', ימך ימי בחרותך יהיו יחד עם ימי זקנתך, בבחינת 'בחרות ביום דין וזקנה ביום קרב'.

ובזה מבואר הפסוק 'ואברהם זקן בא בימים', היינו שגם בימי הזקנה היה לו את מעלת ימי הבחרות, שבא לזקנותו יחד עם כל ימיו. וזהו פירוש דברי המדרש כאן 'זקנה כנגד ימים, וימים כנגד זקנה', שאברהם ושרה היו להם שניהם כאחד יחד, וכפי

היה 'בעבור תהיה יראתו על פניכם' (שמות כ יז), אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים' (דברים ד י), 'מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי וגו' כל הימים' (שם ה כו).

וכן כל אדם בזמני ההתגלות שלו יכול למשוך כח גם לימי קטנות והסתר, וכמו שכתב הרה"ק בעל הנועם אלימלך זי"ע (אמור ד"ה בענין) בדברי רש"י 'אמור ואמרת' (ויקרא כא א), להזהיר גדולים על הקטנים, שהכוונה היא שיאיר ויזהיר מימי הגדלות ומזמני הגדלות, 'על הקטנים' לזמני קטנות המוחין, והוא ע"י שיקשר עצמו חזק בזמני הגדלות במחשבת הגדלות עד שיישאר דבוק בה גם בזמני הקטנות.

לעתיד יתאספו ימי הנעורים והזקנה ויתקנו

הואיל ושלמות ותיקון כל הימים תלויה בעבודתו של כל יחיד ויחיד ברגעיו ויומו, כשיבוא עת התיקון השלם נזכה ויתאספו הנידחים הלא הם שנותיו וימיו של האדם שלא היו כראוי, הן ימי הזקנה והן ימי הנעורים, וכנאמר (ירמיה לא יב) 'אז תשמח בתולה במחול ובחורים וזקנים יחדיו', שיבואו ויתחברו 'בחורים' - ימי הבחורות, 'וזקנים' ימי הזקנה 'יחדיו'.

דברים יקרים דרש בזה הרה"ק רבי שלום מבלז ע"ה על הפסוק (מלאכי ג כג) 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם' דהנה, יש מעלה לבני הנעורים הנרמזים בתיבת 'בנים', שיש להם חשק ורשפי אש לעבודת ה' יתברך בכח, ולעומת זה יש בהם תאות היצר הרע ורתיחת הילדות כאש הנעורת. ולעת זקנה נחלש כח היצר הרע מתאוות אלו, ולעומת זה מחמת תשות כוחו בזקנתו נתקרר מעבודתו יתברך בכח ועבודה וגדולה. וזה שאמר שלעתיד לבוא 'והשיב לב אבות' שיש להם בשמירת הלא תעשה להאבות בעת זקנתם, כי ישמרו כראוי לעת זקנתם כי נתקרר כוחם, 'על בנים' יחד עם מעלת הבנים הוא הכח וההתלהבות. ו'לב בנים' שבוער בקרבם חשק לעבודת ה' בכח ועוז יהיו 'על אבותם'.

(ב"ב טז), כאומרו (לעיל יב יא) 'הנה נא ידעתי, ובן שלש שנים הכיר את בוראו (נדרים לב.), היו לו שני המעלות יחד, כי גם בימי עלומיו שהיה כחו חזק היה שכלו גם כן חזק וזך, כי רתיחות הדם והתאוה לא היה אצלו למניעה כאשר בשאר בני אדם, וכשהזקין החליף כח ונתחדש כנשר נעוריו והיה המעשה והמחשבה זכה וצלולה שניהם כאחד טובים. וזהו שאמרו על דרך מליצה, מטבע של אברהם אבינו ע"ה היה בחור מצד זה בענין הגבורה והכח, וזקן מצד זה בענין השכל, הן בימי עלומיו והן בימי זקנתו.

בסגנון אחד כתב השפת אמת (חיי שרה תרנ"ג ד"ה ורש"י) לבאר דברי רש"י 'כולן שוין לטובה', כי הנה יש שינויים בשנות האדם ויש מעלות בזמן הבחורות ויש כמו כן מעלות בזמן הזקנה, אבל צדיקים התמימים נמצא כל מיני שלימות בכל ימיהם. ובוודאי אין זה בדרך הטבע רק מתת אלקים הוא. וזה ענין 'וה' ברך את אברהם בכל', זאת השלימות שנמצא בכל מקום ובכל זמן בכח המלך שהשלוש שלו (שמו"ר נב ה). וכולן שוין לטובה, שכל ימיה של שרה היו שוים עם ב' הכוחות.

כח מהאבות והזמנים הטובים

העולה מכל זה, מעשה אבות סימן לבנים, והשרישו כוחם בבניהם אחריהם עד סוף כל הדורות כפי שהארכנו בזה לעיל. ויש לנו הכוחות לעבוד את ה' בכל ימינו לקחת את כוחות ימי הנעורים ולהשפיע מהם לימי הזקנה שיהיו בהתלהבות כימי הנעורים.

וכן בכל אדם יש זמנים הנותנים כח ליתר הימים, הרי אמרו (אבות פ"ד מ"ג) 'אין לך אדם שאין לו שעה', שלכל אחד יש זמנים של התגלות שזוכה בהם להארה ופתיחת הלב וסייעתא דשמיא, וצריך לזכור אותם שעל ידם מקבל חיזוק וחיות לזמנים נמוכים. וכמו שדרשו צדיקים 'עולת תמיד העשויה בהר סיני', ש'יעלה' על לבו 'תמיד', 'העשויה בהר סיני' את המעמד שהיה בהר סיני שבו היה התגלות והיה להם יראה שלימה, שכל עיקרו של מעמד זה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר